

بررسی نقش بحران‌های مالی بر شاخص‌های کلیدی بانک‌ها

مقدمه

سال ۲۰۰۸ میلادی به‌گونه‌ای پایان رسید که به اعتقاد صاحب نظران بحران مالی، بدترین سال پس از جنگ جهانی دوم تاکنون بوده است. این درحالی است که برای سال ۲۰۰۹ نیز آینده‌ای نه تنها بهتر، بلکه بدتر را پیش‌بینی می‌کنند. پدیده بحران مالی کنونی، مقوله‌ای که خود پیامد و اثر سوء رفتارهای اقتصادی قدرت‌های پولی جهان بوده، با رکود شدید در بازارهای سهام، کاهش قیمت نفت، کاهش تولیدات صنعتی، ورشکستگی بانک‌ها و بنگاه‌های صنعتی بزرگ و سرانجام کاهش ثروت و بیکاری شدید مردم و در یک کلام کاهش شدید رشد اقتصادی و بی‌ثباتی اقتصادی همراه بوده است. برخی از کارشناسان معتقدند که حجم خسارت‌های به‌بار آمده از بحران مالی اخیر قابل قیاس با رکود بزرگ سال ۱۹۲۹ میلادی است. لیکن شاخصه متمایز این بحران از سایر بحران‌های مالی، موضوع سرعت و وسعت درگیر شدن اقتصاد جهانی با آن است.

عملکرد بانک‌ها در بروز و نیز سرعت انتشار بحران اخیر در اقتصاد آمریکا و سرایت آن به اقتصاد سایر کشورها نقش بسزایی را ایفا می‌کند. به‌طور کلی با آنکه ذات حرفه بانکداری به علت ویژگی‌های خاص خود همواره مستعد دریافت انواع بی‌ثباتی‌ها، از جمله بحران‌ها می‌باشد، لیکن از عوامل ساختاری فضای مالی بانک‌ها که اسباب ایجاد بحران‌های مالی - بانکی را فراهم می‌آورند می‌توان به جهش اعتبارات و وام‌دهی بی‌قاعدگی^۱ (توسعه سریع میزان اعتبار در کوتاه‌مدت)، عدم تطابق دارایی/ بدهی و ناتوانی سیستم بانکی در پرداخت دیون ناشی از ضعف در مدیریت نقدینگی اشاره کرد. آمارهای منتشر شده صندوق بین‌المللی پول درخصوص بحران‌های بانکی در دوره زمانی ۲۰۰۷-۱۹۷۰، متوسط رشد وام‌دهی در سال‌های پیش از بحران (یک تا ۴ سال پیش از شروع بحران) در بانک‌های بحران زده را ۸/۳ درصد اعلام نموده که در بحران نوامبر ۱۹۸۱ شیلی، ۳۴/۱ درصد گزارش شده است. همچنین بروز نشانه‌هایی مبنی بر حجم نامتعارف نقدینگی خلق شده در بازار، به‌ویژه در بانک‌ها می‌تواند نشانگر پیدایش و بروز بحرانی بالقوه در سیستم مالی قلمداد شود. در بحران اخیر بی‌توجهی بانک‌ها و مؤسسات رهنی به میزان اعتبار و توانایی وام‌گیرندگان به دنبال کاهش چشمگیر نرخ بهره بانکی و افزایش شدید تقاضای مسکن به‌عنوان منشاء بروز بحران تلقی شده است. آمارها حاکی از آن است که هم‌اکنون بیش از ۵/۷ میلیون وام رهنی وصول نشده - به‌عنوان بدیهی‌ترین تأثیر بحران‌ها بر بانک‌ها - در این کشور وجود دارد.

این مقاله که باهدف بررسی نقش بحران‌های مالی بر شاخص‌های کلیدی بانک‌ها تدوین شده است، پس‌نگاهی مختصر به تعاریف بحران‌های مالی و بانکی، به اجمال به علل ایجاد بحران اخیر در آمریکا پرداخته است. تشریح آثار بحران‌ها بر مقوله‌های دارایی‌ها، خلق نقدینگی، میزان قدرت وام‌دهی و میزان بازپرداخت وام‌های اعطایی بانک‌ها و سایر اقلام ترازنامه‌ای بانک‌های آمریکا نیز مورد بررسی قرار گرفته است.

^۱ Credit Boom & Loose Lending